

DET KONGELIGE
FORSVARSDPARTEMENT

Prop. 101 L

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i forsvarsloven og folketrygdloven
(kontrakt om tjenesteplikt for
militære studenter)

Innhold

1	Proposisjonens innhold	5	4.1.3	Yrkesskadedekning etter folketrygdloven	13	
2	Bakgrunnen for lovforslaget	5	4.1.4	Engangserstatning	14	
2.1	Behovet for lovendringer i forsvarsloven og folketrygdloven	5	4.2	Høringsnotatet	14	
2.2	Høringen	6	4.3	Høringsinstansenes syn	15	
3	Tjenesteplikt etter forsvarsloven	7	4.4	Departementets vurderinger	16	
3.1	Gjeldende rett	7	5	Økonomiske og administrative konsekvenser	18	
3.2	Høringsnotatet	8	6	Merknader til de enkelte lovbestemmelsene	18	
3.3	Høringsinstansenes syn	8	6.1	Endringer i forsvarsloven	18	
3.4	Departementets vurderinger	10	6.2	Endringer i folketrygdloven	19	
4	Erstatningsordninger	12	Forslag til lov om endringer i forsvarsloven og folketrygdloven (kontrakt om tjenesteplikt for militære studenter)			21
4.1	Gjeldende rett	12				
4.1.1	Yrkesskadedekning etter yrkesskadedeforsikringsloven	12				
4.1.2	Ny erstatningsordning for personer inne til førstegangstjeneste	13				

DET KONGELIGE
FORSVARSDEPARTEMENT

Prop. 101 L

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i forsvarsloven og folketrygdloven (kontrakt om tjenesteplikt for militære studenter)

*Tilråding fra Forsvarsdepartementet 31. mars 2023,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Proposisjonens innhold

Forsvarsdepartementet fremmer i denne proposisjonen forslag til endringer og en ny bestemmelse i lov 12. august 2016 nr. 77 om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. (forsvarsloven) og endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven).

Det foreslås å lovfeste at Forsvaret skal inngå kontrakt om tjenesteplikt med personer som tar utdanning ved Forsvarets høyskole (FHS). Videre foreslås det å innta en definisjon av «militære studenter» i forsvarsloven § 3, og å tydeliggjøre at denne gruppen er tjenestepliktige etter § 2. Videre foreslås det å gjøre endringer i folketrygdlovens bestemmelse om yrkesskadedekning for militært personell i § 13-8. Formålet med endringene er å klargjøre de rettigheter og plikter bachelorstudentene ved FHS har under utdanningen, og deres rettslige status under studiet.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Behovet for lovendringer i forsvarsloven og folketrygdloven

Gjennom Innst. 62 S (2016–2017) til Prop. 151 S (2015–2016) *Kampkraft og bærekraft* ga Stortinget sin tilslutning til behovet for å reformere utdanningssystemet i Forsvaret. Målet for utdannings-

reformen (URE) var å skape bedre forutsetninger for kvalitet i utdanningen og samtidig redusere utgifter. FHS, Krigsskolen, Sjøkrigsskolen, Luftkrigsskolen og Forsvarets ingeniørhøgskole ble slått sammen til én høyskole – Forsvarets høyskole med oppstart høsten 2018. Høsten 2020 ble også språk- og etterretningsskolen (SESK) ved Etterretningstjenestens våpenskole underlagt FHS.

URE la til grunn at nytt forvaltningssystem for studentene skulle bygge på modellen fra Cyberingeniørskolen (tidligere Forsvarets ingeniørhøgskole). Det følger av punkt 8.5.4.1 i Prop. 151 S (2015–2016) at «[e]llevne på Krigsskolen, Sjøkrigsskolen og Luftkrigsskolen er tilsatt som kadetter med full lønn under utdanning, mens studentene ved Forsvarets ingeniørhøgskole (FIH) og Forsvarets etterretningshøgskole (FEH) kompenseres som korporaler med fri kost og losji.» Etter den nye ordningen skulle derfor bachelorstudentene få tilsvarende vilkår som studentene ved Cyberingeniørskolen, og defineres i kategorien ikke-ansatt. I tråd med Innst. 62 S (2016–2017) til Prop. 151 S (2015–2016) harmoniserte Forsvaret vilkårene mellom Forsvarets egne akkrediterte utdanninger, samtidig som det var en harmonisering mot sivil sektor.

Studentene på bachelorutdanning og årsstudium mottar ikke lenger lønn, men derimot en godtgjøring i form av utdanningstillegg tilsvarende grunnbeløpet i folketrygden (1G). I tillegg

mottar studentene reisegodtgjøring, fri kost, losji og bekledning. I tillegg kan studentene motta forsørgertillegg, og studentene kan videre søke om sosialstønad, jf. Fredsregulativet for Forsvaret. Studentene gjennomfører frivillig utdanning i Forsvaret. Etter fullført og bestått utdanning er studentene sikret fast tilsetning i Forsvaret, og de pålegges en plikttjeneste i Forsvaret tilsvarende utdanningens lengde.

Etter URE går den grunnleggende offisersutdanningen (GOU) ved FHS over tre år, i noen tilfeller tre og et halvt år, og gir en bachelorgrad i militære studier. Allerede ansatte spesialister vil også kunne søke om opptak til GOU, og må ta permisjon fra sin stilling under utdanningen. I tillegg kan kandidater som allerede har en sivil bachelorgrad søke om å tas opp til årsstudium i militær ledelse og operasjoner, som er en ettårig utdanning for å bli offiser i Forsvaret. Denne utdanningen utgjør i all hovedsak det første året for bachelorstudentene i militære studier for alle fordypninger. Språk- og etterretningsutdanningen og cyberingeniørutdanningen gjennomføres også som en treårig bachelor ved FHS, men disse studentene blir spesialister etter endt utdanning.

Stortinget vedtok gjennom Innst. 336 S (2014–2015) til Prop. 111 LS (2014–2015) *Ordningen for militært tilsatte og endringer i forsvarspersonelloven m.m. (militærordningen)*. Det ble vedtatt en ny ordning for militært tilsatte tilpasset NATOs personellstruktur, med et offiserskorps (OF) og et spesialistkorps (OR). Det skulle skilles mellom offiserer med breddekompetanse og spesialister med dybdekompetanse.

Bachelorstudentene som søker seg til utdanning ved FHS blir en del av en militær organisasjon, og dette medfører særskilte rettigheter og plikter for studentene etter forsvarsloven. Studentene har også rettigheter og plikter etter universitets- og høyskoleloven (uhl.), fordi det med hjemmel i loven er gitt forskrift om at deler av loven også skal gjelde FHS.

Videre regulerer folketrygdloven, yrkesskade- forsikringsloven og forsvarsloven hvilke erstatningsordninger studentene kan være omfattet av. Dette omtales nærmere under i punkt 4.

Erfaringene fra de første årene etter URE med endrede vilkår for bachelorstudentene ved FHS, har synliggjort at det er behov for et forbedret og tydeligere rammeverk for studentenes vilkår, rettigheter og plikter som ikke-ansatt i Forsvaret. Det er viktig for studentene at de har et klart og tydelig rammeverk, slik at det er forutsigbart hvilke rettigheter og plikter de har under utdan-

ningen. Det er viktig at studentene, også før de tas opp til utdanning, er klar over hvilke rettigheter og plikter det innebærer å bli en del av en militær organisasjon som FHS. Et tydelig rammeverk er også en viktig forutsetning for den videre utviklingen av et helhetlig utdanningssystem i Forsvaret.

Lovproposisjonen omfatter bachelorstudentene ved FHS, herunder studentene på Cyberingeniørskolen og SESK, og studentene på årsstudium i militær ledelse og operasjoner. Dette uavhengig om de blir offiserer eller spesialister etter endt utdanning.

2.2 Høringen

Med bakgrunn i behovet for et tydeligere rammeverk for studentenes vilkår, utarbeidet Forsvarsdepartementet et høringsnotat.

Forslag til endringer i forsvarsloven, forskrift 16. juni 2017 nr. 779 om verneplikt og heimevernstjeneste (vernepliktsforskriften) og folketrygdloven ble sendt på alminnelig høring 7. november 2022, med frist 23. januar 2023. Departementets høringsnotat ble publisert på regjeringens hjemmeside. Det var følgelig allment tilgjengelig. Forslaget til endringer i vernepliktsforskriften, vil følges opp i det etterfølgende forskriftsarbeidet.

Høringsnotatet ble sendt direkte til følgende høringsinstanser:

Departementene

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap
Forsvarets forskningsinstitutt
Forsvarsbygg
Forsvarsmateriell
Forsvarsstaben
Generaladvokaten
NOKUT
Politidirektoratet
Regjeringsadvokaten
Sivilombudet
Språkrådet
Statens pensjonskasse
Stortingets ombudsnemd for Forsvaret

Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen
Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo
Det juridiske fakultet, Universitetet i Tromsø
Institutt for forsvarsstudier

Advokatforeningen

Akademikerne
 Arbeidsgiverforeningen Spekter
 Befalets fellesorganisasjon
 Fellesforbundet
 Folk og Forsvar
 Forsvarets seniorforbund
 Hovedorganisasjonen Virke
 Juristforbundet
 Krigsskoleutdannede offiserers landsforening
 Landsorganisasjonen i Norge
 Norges forsvarsforening
 Norges ingeniør- og teknologiorganisasjon
 Norges lotteforbund
 Norges offisers- og spesialistforbund
 Norges veteranforbund for internasjonale operasjoner
 Norske reserveoffiserers forbund
 Norsk militærjuridisk forening
 Norsk tjenestemannslag
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Personellforbundet
 Tillitsvalgtordningen i Forsvaret
 Veteranforbundet SIOPS
 Yrkesorganisasjonenes sentralforbund

Følgende høringsinstanser hadde merknader:

Forsvarsstaben
 Forsvarets høyskole
 Generaladvokaten
 Sivilombudet

Befalets Fellesorganisasjon
 Kadettenes fellesorganisasjon
 Krigsskoleutdannede offiserers landsforening
 Norges ingeniør- og teknologorganisasjon
 Norges offisers- og spesialistforbund
 Norges offisers- og spesialistforbunds kadettutvalg
 Norsk studentorganisasjon
 Studentrådet ved Forsvarets høyskole
 Tillitsvalgtordningen i Forsvaret

Følgende høringsinstanser innga innspill uten merknader:

Justis- og beredskapsdepartementet
 Kommunal – og distriktsdepartementet
 Samferdselsdepartementet

Arbeids- og velferdsdirektoratet
 Forsvarsmateriell

Norges veteranforbund for internasjonale operasjoner

3 Tjenesteplikt etter forsvarsloven

3.1 Gjeldende rett

Det følger av forsvarsloven § 2 at loven gjelder tjenesteplikt i Forsvaret og rettigheter og plikter knyttet til dette. En person kan pålegges en tjenesteplikt i Forsvaret enten fordi vedkommende har verneplikt, er militært tilsatt eller har inngått annen kontrakt om tjenesteplikt i Forsvaret, jf. forsvarsloven § 2 første ledd.

Verneplikten er hjemlet i Grunnloven § 119, som fastslår at alle norske statsborgere har en alminnelig plikt til å verne om sitt fedreland. Det følger videre av bestemmelsen at pliktens anvendelse og begrensninger skal fastsettes i lov. De juridiske rammene for dagens vernepliktsordning fremkommer i forsvarsloven. Forsvarsloven § 6 regulerer hvem som har verneplikt. Utgangspunktet er at alle norske statsborgere som er skikket til tjeneste i Forsvaret, har verneplikt fra det året de fyller 19 år, til utgangen av det året de fyller 44 år.

Når man har verneplikt følger også en plikt til å gjøre tjeneste i Forsvaret. Denne tjenesteplikten omfatter ordinær og ekstraordinær tjeneste, jf. forsvarsloven § 17. Ordinær tjeneste i fred omfatter førstegangstjeneste, repetisjonstjeneste, årlig heimevernstjeneste og offisers-, befals- og spesialistopplæring. Den ordinære tjenestens samlede lengde som kan pålegges vernepliktige er på 19 måneder, jf. forsvarsloven § 18 første ledd.

I tillegg til de som har tjenesteplikt i Forsvaret som følge av den lovpålagte verneplikten, er det også andre personellkategorier som kan pålegges en tjenesteplikt etter forsvarsloven. Dette er personer som har en tjenesteplikt gjennom et tilsettingsforhold med Forsvaret, eller personer som har inngått kontrakt om tjenesteplikt, jf. forsvarsloven § 2.

Per i dag har Forsvaret kun anledning til å inngå kontrakt om tjenesteplikt med frivillige i Heimevernet og kvinner født før 1. januar 1997, jf. forsvarsloven § 24 og 25. Forsvarets adgang til å inngå slike kontrakter om tjenesteplikt er hjemlet i lov, ettersom tjenesteplikten i Forsvaret kan være inngripende utover det som er vanlig i et ansettelsesforhold.

Stortinget har vedtatt endringer i forsvarsloven som utvider Forsvarets adgang til å inngå kontrakt om tjenesteplikt med personer uten verneplikt og utvidet tjenesteplikt for vernepliktige, jf. Innst. 74 L (2022–2023) til Prop. 134 L (2021–2022). Endringene omfatter imidlertid ikke studentene på bachelornivå ved FHS.

3.2 Høringsnotatet

I høringsnotatet fremgår det at Forsvarsdepartementet mener studentene på bachelornivå ved FHS må være tjenestepliktige under utdanningen. Departementet begrunner dette blant annet med at studentene ikke bare gjennomfører klasseromsundervisning, men også trening og feltøvelser som er nødvendig for at de skal opparbeide seg nødvendig militær kompetanse og erfaring. Gjennom studiet bærer de uniform, og de skal også kunne håndtere våpen. Ettersom hverdagen til studentene er preget av den militære organisasjonen, er det behov for at studentene er underlagt militær kommandomyndighet og at de kan refses disiplinært. Departementet mener derfor det er behov for at studentene har en tjenesteplikt under utdanningen, og at de plikter å gjøre tjeneste i krig eller når krig truer, jf. forsvarsloven § 34.

På bakgrunn av denne vurderingen foreslo departementet en ny bestemmelse i forsvarsloven som gir Forsvaret hjemmel til å inngå kontrakt om utdanning og tjenesteplikt med personer som tas opp til utdanning på bachelornivå i Forsvaret.

Videre ble det foreslått av departementet at det skal fremgå av kontrakten hvilke rettigheter og plikter etter forsvarsloven som gjelder for studentene under utdanningsperioden. Det ble foreslått at tjenesteplikten etter forsvarsloven § 2 skulle reguleres i andre ledd, og at studentene skal inngå kontrakt om utdanning og tjenesteplikt i Forsvaret.

I høringsnotatet ble det også foreslått å lovfeste den arbeidsrettslige statusen til personer som inngår kontrakt i medhold av bestemmelsen. Departementet foreslo at det presiseres at studenter som inngår kontrakt om utdanning og tjenesteplikt med Forsvaret i medhold av bestemmelsen, ikke omfattes av arbeidstakerbegrepet i arbeidsmiljøloven eller ferieloven. Det ble foreslått at kontraktsforholdet ikke skal anses som et ansettelsesforhold med Forsvaret, hverken som militært tilsatte etter forsvarsloven eller sivilt tilsatte etter statsansatteloven. Departementet presiserte i den forbindelse at til tross for at studentene ikke er arbeidstakere under utdanning, er de etter departementets oppfatning omfattet av arbeidsmiljøloven § 1-6 bokstav a.

Det ble også foreslått av departementet å regulere at studentene kan pålegges en pliktjeneste etter endt utdanning.

Det fremkommer av høringsnotatet at Forsvarsdepartementet har vurdert hvorvidt det er hensiktsmessig å innføre en ny kategori tjenestegjørende i forsvarsloven. Departementet kom

frem til at det ikke var nødvendig å innføre en ny personellkategori, men at det er tydeligere og mer forutsigbart for bachelorstudentene at det beskrives hvem som omfattes av den nye bestemmelsen i forsvarsloven, i stedet for å etablere en ny kategori som videre må defineres i loven.

Departementet foreslo derfor at denne gruppen skulle betegnes i lovteksten som «personer som tas opp til utdanning på bachelornivå i Forsvaret», og ikke defineres som militære studenter eller elever. Etter departementets syn ville en slik løsning være mer klargjørende for bachelorstudentene ved FHS.

3.3 Høringsinstansenes syn

Flere høringsinstanser har sett behovet for et tydeligere rammeverk for studentene, og viser til at det er positivt at det tas grep for å få på plass løsninger for studentene. De presiserer at det er behov for en klargjøring av studentenes rettigheter og plikter under utdanningen ved FHS. *Norges offisers- og spesialistforbund (NOF)* har i den forbindelse spilt inn at forslaget «bidrar til å tydeliggjøre kadettene rettslige status innenfor de ulike områder.» *Forsvaret, Norges ingeniør- og teknologiorganisasjon (NITO)* og *Sivilombudet* støtter departementets forslag til endringer for å tydeliggjøre og bedre studentenes rettigheter ved FHS.

Tillitsvalgtordningen i Forsvaret (TVO) er enig i at det er behov for et tydeligere rammeverk, men mener det er behov for en ytterligere tydeliggjøring av kadettene rettigheter under utdanningen. *Befalets fellesorganisasjon (BFO)* uttaler at de er skuffet over at departementet ikke har foreslått å etablere en ordening som skaper tilfredsstillende og nødvendige ordninger som gjenspeiler kadettene plikter i studietiden. *Forsvarets høyskole (FHS)* er også av den oppfatning, og uttaler at forslaget vil gi et «fragmentarisk og uoversiktlig regelverk som ikke løser uklarhetene for verken de ansatte eller kadettene ved høyskolen». *Studentrådet ved Forsvarets høyskole* stiller spørsmål ved om de foreslåtte endringene vil føre til en mer forutsigbar utdanning for studentene.

BFO trekker også frem hvor viktig studentene er for Forsvaret og Forsvarets kapasitet, og at regelverket må gjenspeile dette. *BFO* mener det fortsatt vil knytte seg usikkerhet til rettigheter og dekninger med departementets forslag, at det fortsatt er områder som er uregulerte og at kadettene fortsatt vil mangle forutsigbarhet. *BFO* mener at dette må korrigeres før fremleggelse for Stortinget.

Forsvaret har spilt inn at behovet for å inngå kontrakt om utdanning ikke kun er relevant for utdanninger på bachelornivå i Forsvaret. De har i den forbindelse spilt inn at forslaget til ny § 25 c i forsvarsloven må ha et videre virkeområde. De mener bestemmelsen også bør omfatte spesialistutdanninger, herunder cyberteknikere, utdanning til Forsvarets spesialstyrker, teknisk lederutdanning og lagførerutdanning i Hæren.

Som det redegjøres for under, har *FHS* spilt inn at det er behov for å etablere en ny personellkategori. De mener at denne personellkategorien kan omfattes av forsvarsloven § 2 hvor det defineres hvem som har tjenesteplikt. *FHS* er av den oppfatning at dersom denne endringen i forsvarsloven § 2 gjennomføres, vil en kontrakt med hver enkelt student være overflødig. *FHS* uttaler også at studentenes tjenesteplikt, både under og etter studiet, bør reguleres i lov, og ikke i kontrakt av hensyn til legalitetsprinsippet.

Flere av høringsinstansene har både ønske om, og ser behovet for, å etablere en egen personellkategori. Flere tar til orde for at «militære studenter» eller «militære kadetter» bør benyttes. Gjennomgående mener disse høringsinstansene at en manglende definisjon av en personellkategori vil kunne skape forvirring angående hvilke lover og regler som gjelder for studentene ved *FHS*, og åpne for tolkninger av regelverket. De mener at forvaltningen vil forenkles gjennom en innføring av begrepet «militær student» eller «militær kadett».

Det påpekes av *Norsk studentorganisasjon (NSO)* at i arbeidet med en tydeliggjøring, er det lite hensiktsmessig å beskrive hvem som omfattes av den nye bestemmelsen i forsvarsloven, i stedet for å etablere en ny personellkategori. *FHS* uttaler at en ny personellkategori vil skape forutsigbarhet for studentene, og vil bidra til en presisering av kadettens status under utdanning ved *FHS*. *FHS* påpeker også at det bør være tydelig for søker og bachelorstudenter ved *FHS* hva de søker seg til, og hva de forplikter seg til. *FHS* påpeker videre at det er «lite hensiktsmessig å koble statusen til bachelorkadettene ved *FHS* til verneplikten etter forsvarsloven». De viser videre til at det vil:

«skape forvirring når man trekker inn verneplikt under tjeneste, og anbefaler å opprette en ny kategori personell som heter militær student som har tilhørende rettigheter og plikter etter forsvarsloven».

Videre mener *TVO* og *Studentrådet ved Forsvarets høyskole* det er viktig at samtlige kadetter i For-

svaret inkluderes under benevnelsen «militær student» eller «militær kadett». Det vises i den forbindelse til at departementet ikke har vist til kadettene som tar årsstudium ved *FHS* i sitt høringsnotat.

Krigsskoleutdannede offiserers landsforening (KOL) og *NOF* uttaler derimot at de har forståelse for at det ikke er hensiktsmessig å innføre en ny personellkategori for de militære studentene/kadettene. *NOF* uttaler at de ikke kan se hva det skal gi av fordeler. *NOF* uttaler imidlertid også at:

«Samtidig må det presiseres at det i bestemmelsesverket for militært personell (eksempelvis HR-bestemmelsene for utdanning) tydelig fremkommer at dette personellet er kadetter. Kadettbegrepet er videreført i militært regelverk, selv om vilkårene ble betydelig endret ifm *URE*. Vi kan dog ikke se at dette må gjenspeiles i lovverket. Uansett kan det være hensiktsmessig i lovforslaget å tydelig omtale aktuell personellgruppen som «kadetter».»

KOL skriver videre at høringsforslaget innebærer «ingen tydelig avklaring av tjenestevilkårene, men etablering av en ny personellkategori, uten at denne tydelig defineres i loven. Dette kan neppe være meningen.»

NOF er positive til at den arbeidsrettslige statusen til personell som tas opp til utdanning i Forsvaret tydeliggjøres. *KOL* på sin side er av den oppfatning at kadettene bør gis midlertidig tilsetting de to til tre årene utdanningen varer. *BFO* er av samme oppfatning, og mener at kadetter bør få en ansettelse etter det første året som student ved *FHS*, eller ved gjennomført førstegangstjeneste. De mener at departementets forslag er kompliserende, og at dette kunne være forenklet ved at studentene fikk et ansettelsesforhold i Forsvaret.

Generaladvokaten har påpekt i sitt innspill at til tross for at departementet ikke ønsker å etablere en ny personellkategori, har de likevel foreslått å etablere en ny kategori i folketrygdloven § 13-8 bokstav d. Denne kategorien omtales som «personer under utdanning i Forsvaret». Videre anbefaler *Generaladvokaten* å presisere at kadettene omfattes av disiplinærloven, og at de kan refses disiplinært. I den forbindelse foreslår de enten at disiplinærloven § 3 endres til å omfatte «personer under utdanning i Forsvaret», alternativt at departementet presiserer de disiplinærrettslige konsekvensene i proposisjonen. *FHS* har også spilt inn at «militære studenter» bør inntas i disiplinærloven § 3.

BFO, Studentrådet ved Forsvaret Høgskole, Norges offisers- og spesialistforbunds kadettutvalg (NOFKA) og Kadettenes fellesorganisasjon (KAFO) har spilt inn at studentenes tjenestetid må defineres, og at det er en forventning om at det settes klare rammer til hvordan kadettens studiehverdag skal gjennomføres. Disse høringsinstansene mener studiebelastningen er for høy, og medfører en uholdbar situasjon for studentene. *BFO* uttaler i den forbindelse at:

«En hverdag som er så strengt regulert når det gjelder plikter, og med stor usikkerhet når det gjelder egen fritid, boforhold og rettigheter, må rammes bedre inn når det gjelder studiets ytre rammer og forventet belastning.»

Studentrådet ved Forsvarets Høgskole skriver i den forbindelse at det er behov for en lov som ivaretar tjenestetid for kadetter, eller i det minste legger grunnlaget for at det skal bli ivaretatt. *NOFKA* og *KAFO* er av den oppfatning at dette bør reguleres i lov og at tjenestetiden bør defineres som «tiden kadettene bruker på undervisning og annen aktivitet i regi av skolen, som øvelser, og kan sammenlignes med arbeidstid for ansatte.» Det påpekes videre at økt forutsigbarhet for studentene vil bidra til at studiebelastningen blir enklere å håndtere.

Videre har *BFO*, *NOFKA* og *KAFO* spilt inn at det er en stor svakhet at studentene ikke har pensjonsopptjening under utdanningen, på lik linje med personell inne til førstegangstjeneste og militært tilsatte. *NOFKA* og *KAFO* mener at studentene bør ha opptjening av pensjon tilsvarende førstegangstjenestegjørende, under hele utdanningen. *BFO* mener derfor at det må igangsettes et arbeid for at studentene har pensjonsopptjening etter folketrygdens bestemmelser og i Statens pensjonskasse.

3.4 Departementets vurderinger

Departementet er enig med flere høringsinstanser i at det er behov for et tydeligere rammeverk for studentene, og en klargjøring av studentenes rettigheter og plikter under utdanningen ved FHS. Departementet presiserer at dette ikke innebærer at alle rettigheter bør lovreguleres, men at det er de overordnede rammene som bør fremgå av forsvarsloven. Det betyr at noen av rettighetene studentene har, fortsatt kan fremgå av forsvarsinternt regelverk. Departementet er også enig med *BFO* i at regelverket må gjenspeile hvor viktig studentene er for Forsvaret og Forsvarets kapasitet.

Flere av høringsinstansene har spilt inn at det bør opprettes en egen personellkategori for studentene på bachelornivå ved FHS, og at dette vil skape forutsigbarhet for studentene. Etter en ny vurdering ser departementet at en slik kategorisering av studentene kan ha visse fordeler. Av de begreper som har vært tatt opp av høringsinstansene, er departementet av den oppfatning at «militære studenter» er det mest dekkende. Departementet mener at å innføre begrepet «militære studenter» i forsvarsloven vil kunne bidra til en synliggjøring av studentene som gruppe i forsvarsloven. Begrepet «militære studenter» vil også, etter departementets syn, tydeliggjøre at studentene har rettigheter og plikter både etter forsvarsloven, men også etter universitets- og høyskoleloven på lik linje med andre studenter som tar en høyskoleutdanning.

Ettersom det nå foreslås innført en ny personellkategori med en tydelig definisjon i loven, anses innspillet fra KOL som ivaretatt. Departementet forstår flere av høringsinstansene dithen at de imidlertid mener at det er behov for større endringer i forsvarsloven for å gjøre regelverket tydelig og forutsigbart nok for studentene. Dette synet deler ikke departementet. Bakgrunnen for dette er at forsvarsloven gjelder tjenesteplikt i Forsvaret, og rettigheter og plikter knyttet til den. Etter forsvarsloven § 2 første ledd er det personer som er vernepliktige, militært tilsatte eller personer med kontrakt om tjeneste med Forsvaret, som har tjenesteplikt. Forsvarsloven er bygget opp rundt disse begrepene, og bestemmelsene som omhandler «tjenestepliktige» vil gjelde for alle de nevnte persongruppene.

Departementet mener derfor at det ikke er behov for en omfattende endring av forsvarsloven, ettersom en «militær student» vil være tjenestepliktig etter forsvarsloven § 2, og dermed omfattes av bestemmelsene som knytter seg til «tjenestepliktige» i de øvrige delene av forsvarsloven. For å synliggjøre at studentene har en slik tjenesteplikt, mener departementet det er hensiktsmessig å innta kategorien «militære studenter» i forsvarsloven § 2.

Ved at departementet foreslår å innføre et nytt begrep som ikke allerede eksisterer i forsvarsloven, vil dette fordre en egen definisjon i forsvarsloven § 3. Departementet er av den oppfatning at det er hensiktsmessig å definere «militære studenter» i forsvarsloven § 3 som «personer som tar utdanning på bachelornivå i Forsvaret». Dette innebærer at også studenter som tas opp til årsstudium er omfattet av bestemmelsen. Noen høringsinstanser har oppfattet det slik at departe-

mentet ikke har hensyntatt studentene på årsstudium i lovarbeidet. Departementet vil presisere at en slik tolkning ikke stemmer, og at ordlyden også omfatter årsstudium samt øvrige bachelorutdanninger, uavhengig av om de blir spesialister eller offiserer etter endt utdanning.

Departementet støtter *FHS* i at det bør være tydelig for søker og bachelorstudenter ved *FHS* hva de søker seg til og hva de forplikter seg til. I den forbindelse mener departementet at en definisjon av «militære studenter» som personellgruppe, sammenholdt med utdanningskontrakten studentene skal inngå, vil tydeliggjøre de forpliktelsene studentene har under utdanningen.

Departementet registrerer at *FHS* er av den oppfatning at forslaget som ble sendt på høring innebærer at bachelorstudentene er «vernepliktig i tjeneste». Departementet finner grunn til å presisere at forslaget ikke innebærer å koble studentenes status til verneplikten etter forsvarsloven. Dette er derfor ikke riktig forståelse av departementets forslag. Det er foreslått at Forsvaret skal gis hjemmel til å inngå kontrakt om tjenesteplikt med studentene. Studentenes tjenesteplikt er derfor ikke koblet opp mot verneplikten, men derimot hjemlet i kontrakt med en tydelig kobling til forsvarsloven § 2.

Noen høringsinstanser har også tatt til orde for at studentene bør tilsettes etter første året av utdanningen, eventuelt fra første dag dersom førstegangstjenesten er gjennomført. Flere mener at dette vil forenkle forvaltningen av studentene. Departementet har lagt forutsetningen i utdanningsreformen til grunn, hvor det ble besluttet at studentene ikke lenger skulle være ansatt. Departementet foreslår ingen endringer på dette punkt.

Til *Generaladvokatens* og *FHS'* innspill om at kadettene disiplinærrettslige status må klargjøres, jobber departementet med en lovproposisjon om revisjon av blant annet disiplinærloven. Innspillene vil bli ivaretatt i dette arbeidet.

Forsvaret og *FHS* har kommet med innspill til forslaget om å gi Forsvaret hjemmel i forsvarsloven til å inngå kontrakt om tjenesteplikt. Departementet registrerer at Forsvaret mener at virkeområdet til den foreslåtte bestemmelsen i forsvarsloven skal utvides til også å gjelde spesialistutdanninger, herunder cyberteknikere, utdanning til Forsvarets spesialstyrker, teknisk lederutdanning og lagførerutdanning i Hæren. Departementet vil i den forbindelse presisere at hensikten med lovarbeidet har vært å klargjøre rettigheter og plikter for studenter som tar en utdanning på bachelornivå ved *FHS*, som etter

utdanningsreformen ikke lenger er ansatt i utdanningsperioden. Andre utdanninger i Forsvaret, herunder de spesialistutdanninger Forsvaret nevner, faller følgelig utenfor dette lovarbeidet. Departementet påpeker at bestemmelsen gjelder studenter på bachelorutdanning ved *FHS* uavhengig av om de blir offiserer eller spesialister etter endt utdanning.

FHS har gitt innspill om at tjenesteplikten både under og etter studiet bør være regulert i lov og ikke kontrakt. Videre at studentene bør tas inn i § 2 der det fremgår hvem som har tjenesteplikt, og at dette vil gjøre en kontrakt overflødig. Departementet er ikke enig med *FHS* i at ved å innta studentene i § 2, vil en kontrakt om tjenesteplikt være overflødig. Departementet viser til at en plikt til å gjøre tjeneste i Forsvaret kan en person pålegges enten fordi personen er vernepliktig eller har inngått kontrakt med Forsvaret om tjeneste. Lovens system er bygget rundt dette og adgangen til å inngå kontrakt om tjeneste er særskilt regulert i loven. Når departementet nå foreslår at militære studenter skal inngå kontrakt om tjenesteplikt, er det for å klargjøre at tjenesteplikten for disse ikke er koblet til verneplikten, men derimot «inngått kontrakt om tjeneste». Dette gir en tydelig forankring av tjenesteplikten. Etter departementets oppfatning er kontrakten derfor av selvstendig betydning. Departementet mener videre at inngåelse av kontrakt vil tydeliggjøre og skape større forutsigbarhet for studentene knyttet til hva det innebærer å bli en del av en militær organisasjon som *FHS*. Tjenesteplikten etter fullført studie vil følge av at de inngår kontrakt om tilsetting med Forsvaret, og er militært tilsatt.

I lys av at departementet nå likevel foreslår å innføre begrepet «militære studenter» i forsvarsloven, er departementet av den oppfatning at man bør innta studentene i forsvarsloven § 2. Selv om militære studenter er omfattet av «inngå kontrakt om tjeneste med Forsvaret» i forsvarsloven § 2 første ledd andre punktum, ser departementet at det kan være hensiktsmessig at dette fremgår uttrykkelig i lovteksten på samme måte som det er gjort for militært tilsatte. Dette har først og fremst til hensikt å synliggjøre at de militære studentene er en gruppe tjenestepliktig personell i Forsvaret. Departementet foreslår derfor at «militære studenter» inntas i forsvarsloven § 2 første ledd andre punktum slik at det fremgår uttrykkelig at militære studenter er tjenestepliktige.

Departementet har i forarbeidene til den nylig vedtatte lovendringen av forsvarsloven § 25, jf. Prop. 134 L (2021–2022) punkt 3.1.4, vurdert det

som nødvendig å lovregulere adgangen til å inngå kontrakt om tjenesteplikt. Grunnen til dette er at tjenesteplikten i Forsvaret er ansett å være så inn- gripende at Forsvaret må ha hjemmel i lov for å pålegge personer en slik tjenesteplikt. Departementets forslag til ny § 25 c er i tråd med denne vurderingen, og lovfester at Forsvaret kan inngå kontrakt om tjenesteplikt med militære studenter.

Flere høringsinstanser har spilt inn at studentenes tjenestetid under utdanning må defineres og at dette bør lovreguleres. Departementet erkjenner viktigheten av å ha rammer rundt tjenestetiden. Departementet er av den oppfatning at det er viktig for den enkelte student at de har en stor grad av forutsigbarhet knyttet til utdanningen, og hva det forventes at de deltar på. Departementet deler her høringsinstansenes syn. Departementet vil imidlertid presisere at ved at studentene har en tjenesteplikt etter forsvarsloven § 2, innebærer dette at de har en plikt til i fred og krig å utføre de oppgavene som Forsvaret tildeler, i den stillingen og på det stedet Forsvaret bestemmer. Hvilke oppgaver de pålegges av Forsvaret under utdanningen, må imidlertid balanseres opp mot det at studentene skal kunne gjennomføre utdanningen og oppnå øvrige læringsmål. Til tross for dette mener departementet det ikke er naturlig å regulere studentenes tjenestetid i forsvarsloven. Det er imidlertid foreslått i § 25 c at departementet gir forskrift om gjennomføringen av utdanningen og tjenesteplikt i Forsvaret. Departementet vil derfor se nærmere på om rammene for tjenesteplikten og studentenes tjenestetid bør reguleres i forskrift for å sikre en tilstrekkelig grad av forutsigbarhet og tydeligere rammer for studentene. Departementet har for øvrig kommet til at forskriftshjemmelen i forslag til § 25 c femte ledd bør endres til at departementet gir forskrift om gjennomføringen av tjenesten, innholdet i kontraktene og tjenesteplikt under utdanningen.

Når det gjelder innspillene knyttet til pensjonsrettigheter etter henholdsvis statens pensjonskasse og folketrygden, mener departementet at dette spørsmålet er på siden av hva som omfattes av lovarbeidet. Det presiseres imidlertid at opp- tjening av pensjon er knyttet opp mot et arbeidsforhold. Utgangspunktet er derfor at ingen studenter får pensjonsopptjening med mindre de jobber ved siden av studiene.

Når det gjelder studentenes mulighet til å opparbeide pensjonsrettigheter etter folketrygdloven, viser departementet til at i medhold av folketrygdloven § 20-6 får de som i en sammenhengende periode på minst seks måneder utfører militær eller sivil førstegangstjeneste, pensjonsopptjening

for perioden. Pensjonsopptjening fastsettes med bakgrunn i opplysninger fra Forsvaret om hvem som har fått godskrevet førstegangstjenesten. Det betyr at studentene får pensjonsopptjening for den perioden de får godskrevet som førstegangstjeneste, etter reglene i folketrygdloven § 20-6.

Departementet deler ikke oppfatningen om at det er en betydelig svakhet at studentene ikke opparbeider seg pensjonsrettigheter under hele utdanningen på lik linje med førstegangstjenestegjørende og militært tilsatte. Etter departementets vurdering er det en vesensforskjell mellom disse når det gjelder pensjonsrettigheter, ved at personer inne til førstegangstjenesten gjennomfører en lovpålagt tjeneste, mens militært ansatte har pensjonsrettigheter som en naturlig følge av et ordinært arbeidsforhold. I tillegg er studentene ved FHS, som det fremgår ovenfor, omfattet av folketrygdloven § 20-6, noe som setter dem i en særstilling hva gjelder pensjonsopptjening sammenlignet med andre studenter. Departementet er derfor ikke enig i høringsinstansenes syn om at det bør etableres ytterligere en særordning hvor studentene har pensjonsopptjening ut over det som fremgår av folketrygdloven § 20-6. Når det gjelder innspillene om at studentene ikke vil kunne ha full opptjening og vil få avkortning med dagens regler, viser departementet til at med ny offentlig tjenestepensjon er det ikke lenger noe som heter full opptjening og avkortning for årskull født fra og med 1963. Dette er derfor ikke en reell problemstilling for studentene på bachelor- nivå ved FHS.

Departementet opprettholder etter det ovennevnte forslaget om å etablere en ny § 25 c i forsvarsloven med visse endringer. Departementet foreslår å erstatte «studenter som tas opp til bachelorutdanning» i bestemmelsen med «militære studenter». Det foreslås i tillegg å innta «militære studenter» i forsvarsloven § 2 første ledd andre punktum, og å innta en definisjon av hva militære studenter er i forsvarsloven § 3 ny bokstav d. Departementet bemerker at endringene i forsvarsloven § 2 og § 3 ikke har vært sendt på høring.

4 Erstatningsordninger

4.1 Gjeldende rett

4.1.1 Yrkesskadedekning etter yrkesskedeforsikringsloven

Reglene om yrkesskedeforsikring fremkommer av yrkesskedeforsikringsloven (yforsl.). Loven gjelder ved personskade påført arbeidstakere hos

arbeidsgivere i riket, jf. yforsl. § 1. Etter yforsl. § 2 bokstav b regnes tjenestepliktige i Forsvaret som arbeidstakere. Studentene på bachelorutdanning og årsstudium i militær ledelse og operasjoner er tjenestepliktige, og dermed omfattet av loven.

Yrkesskadeforsikringen dekker kun skader og sykdommer som arbeidstakere påføres i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden, jf. yforsl. § 10. Det fremgår av forarbeidene til bestemmelsen at dette skal forstås på samme måte som i folketrygdloven (ftrl.) 13-6 andre ledd. Det vil si at skader som oppstår ved deltakelse på frivillige fritidsaktiviteter som er tilrettelagt av arbeidsgiver, men som ikke er relevante for jobben og ikke har et faglig tilsnitt eller program, gjerne ikke dekkes av yrkesskadeforsikringen.

Det gis nærmere anvisning i yforsl. § 11 om hvilke skader og sykdommer som forsikringen dekker. Loven oppstiller samme yrkesskadebegrep og avgrensing mot yrkessykdommer som ftrl. § 13-3 og § 13-4. Skaden eller sykdommen må enten være forårsaket av en arbeidsulykke slik denne defineres i folketrygdloven § 13-3, være likestilt med yrkesskade i medhold av folketrygdloven § 13-4, eller skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser. Andre skader enn dette gir ikke krav på yrkesskadeforsikring.

Det er ikke gitt særregler om utvidet dekning etter yrkesskadeforsikringsloven, slik man har gjort etter folketrygdloven.

Yrkesskadeforsikringen skal dekke lidt tap, tap i fremtidig erverv, utgifter skaden antas å påføre skadelidte i framtiden, samt eventuell menerstatning, jf. yforsl. § 12 første ledd. Forsikringen utmåles etter reglene i forskrift av 21. desember 1990 nr. 1027 om standardisert erstatning etter lov om yrkesskadeforsikring.

4.1.2 Ny erstatningsordning for personer inne til førstegangstjeneste

Forsvarsloven § 33 a trådte i kraft 1. juli 2022 og gir vernepliktige inne til førstegangstjeneste erstatning som om de var dekket av yrkesskadeforsikringsloven, for skader som de påføres under aktiviteter som er organisert av eller tilrettelagt av Forsvaret. Når det gjelder vurderinger av hvem som omfattes av denne ordningen, viser departementet til Prop. 67 L (2021–2022) punkt 3.3.3 hvor følgende fremgår:

«Den foreslåtte ordningen er særlig begrunnet i at de førstegangstjenestegjørende gjennomfører en lovpålagt tjeneste og at de står til Forsvarets disposisjon hele døgnet. Utdanning på

krigsskolene er noe den enkelte frivillig søker seg til og innebærer ikke avtjening av en lovpålagt tjeneste. At deler av utdanningen godskrives som førstegangstjeneste, kan etter departementets syn ikke begrunne at de skal ha samme erstatningsvern, når tjenesten ellers gjennomføres på ulike premisser.»

Bachelorstudentene ved FHS omfattes etter gjeldende rett ikke av denne nye erstatningsordningen.

4.1.3 Yrkesskadedekning etter folketrygdloven

Folketrygdloven gir bestemmelser om hvilke ytelser arbeidstakere og andre har krav på fra NAV. Folketrygdloven kapittel 13 har regler om yrkesskadedekning for dem som har skadet seg i arbeid. Disse reglene gir særfordeler utover folketrygdens ordinære stønadssystem.

Yrkesskadedekningen for militærpersoner og andre tjenestegjørende er regulert i ftrl. § 13-8. Etter ftrl. § 13-8 første ledd bokstav a er vernepliktige og frivillig tjenestegjørende etter forsvarsloven yrkesskadedekket. Det samme gjelder militært tilsatte, jf. ftrl. § 13-8 første ledd bokstav d og de som tjenestegjør i Forsvaret som lotter, jf. § 13-8 første ledd bokstav e.

Det følger av ftrl. § 13-8 andre ledd at blant annet vernepliktige og frivillig tjenestegjørende er yrkesskadedekket ved «enhver skade og sykdom som er påført eller oppstått i tidsrommet fra de møter til tjeneste til de blir dimittert». Dette innebærer at denne gruppen har en 24-timers yrkesskadedekning for enhver skade og sykdom som oppstår i tiden de er inne til tjeneste. Det stilles ikke krav om at skaden er forårsaket av en arbeidsulykke. Bakgrunnen for at denne gruppen er gitt en utvidet trygdedekning, er at de er ansett for å være i tjeneste sammenhengende fra innrykk til de dimitterer, også under permisjoner, jf. NAVs rundskriv til ftrl kap 13: Yrkesskadedekning.

Militært tilsatte som nevnt i første ledd bokstav d har en tilsvarende utvidet dekning i de tilfeller de deltar i «manøver eller utfører oppdrag under feltmessige forhold», jf. ftrl. § 13-8 tredje ledd. Praksis har vært at også elever ved militære skoler og det som tidligere ble kalt vernepliktig befall, har en utvidet dekning etter ftrl. § 13-8 andre ledd mens de avtjener førstegangstjenesten. Den utvidede dekningen det første året har frem til nylig kun omfattet de som ikke har gjennomført førstegangstjenesten før de påbegynner utdanningen.

De som har gjennomført førstegangstjenesten før oppstart av utdanningen, har ikke hatt en slik utvidet dekning etter folketrygdloven. Departementet viser for øvrig til at rundskriv til ftrl kap 13: Yrkesskadedekning nylig er endret, slik at den utvidede dekningen skal gjelde alle det første året av utdanningen. Når det gjelder hvilken yrkesskadedekning bachelorstudentene ved FHS og andre under utdanning i Forsvaret har etter ftrl. § 13-8, er ikke dette eksplisitt regulert i bestemmelsen. Yrkesskadedekningen for denne gruppen beror derfor på en tolking av ftrl. § 13-8 sammenholdt med ftrl. § 13-10. Dekningen følger også delvis av rundskriv til ftrl kap 13: Yrkesskadedekning og forvaltningspraksis.

I henhold til lovens hovedregel kan bachelorstudenter ved FHS og andre under utdanning i Forsvaret, være yrkesskadedekket for yrkesskader som de blir påført på undervisningsstedet i undervisningstiden, etter reglene for elever/studenter i ftrl. § 13-10 første og tredje ledd. Det oppstilles som vilkår at skaden regnes som en yrkesskade, og bestemmelsen gir derfor ikke en utvidet dekning tilsvarende den som gjelder for visse grupper militært personell, jf. ftrl. § 13-8 andre og tredje ledd og beskrivelsen ovenfor. Det er imidlertid ikke krav om å få «undervisning», tilsvarende kravet i ftrl. § 13-6 andre ledd om at arbeidstakerne også må være «i arbeid».

4.1.4 Engangserstatning

Etter forsvarsloven § 33 har tjenestepliktige som ikke er tilsatt og frivillige som ikke er tilsatt, krav på engangserstatning dersom de påføres skader eller sykdommer under tjenesten som medfører medisinsk invaliditet. Bachelorstudentene og studentene ved årsstudium i militær ledelse og operasjoner, er tjenestepliktige uten å være tilsatt, og er derfor omfattet av engangserstatningsordningen.

Engangserstatningsordningen gjelder døgnet rundt, men har visse begrensinger når det gjelder kravet til graden av varig medisinsk invaliditet og erstatningsstørrelsen.

Erstatning ytes fra 2 % medisinsk invaliditet når sykdommen har oppstått under tjenesten og har sammenheng med tjenesten, og når skaden er påført under tjenesten. Ved sykdom som har oppstått under tjenesten, men som ikke har sammenheng med tjenesten, gis erstatning fra 15 % medisinsk invaliditet. Det samme gjelder ved skader som er påført i fritiden og under permisjon, jf. § 33 tredje ledd.

Erstatning etter forsvarsloven § 33, er oppad begrenset til 15 G for skader påført i tjeneste,

mens erstatningen er begrenset til 7,5 G for skader påført utenfor tjeneste, jf. vernepliktsforskriften § 79.

Engangserstatningen kommer i tillegg til lovbestemte trygdeytelser. Dersom det er utbetalt erstatning for samme skade fra staten etter annet grunnlag, reduseres engangserstatningen tilsvarende.

4.2 Høringsnotatet

I høringsnotatet fremgår det at Forsvarsdepartementet mener at gjeldende erstatningsordninger i utgangspunktet gir bachelorstudentene og andre under utdanning i Forsvaret et godt erstatningsvern. På enkelte områder er studentene bedre dekket enn studenter ved en sivil høyskole eller universitetet.

Departementet foreslo i høringsnotatet endringer i yrkesskadedekningen etter ftrl. § 13-8 for personer under utdanning i Forsvaret. Departementet begrunnet behovet for endringer med at gjeldende regelverk er fragmentarisk og ikke videre lett tilgjengelig. Yrkesskadedekningen følger også delvis av rundskriv fra NAV til folketrygdloven kapittel 13 og praksis.

Departementet mente derfor at det var behov for visse klargjøringer og endringer i folketrygdloven slik at det blir mer forutsigbart hvilke dekninger personer under utdanning i Forsvaret kan ha krav på.

Departementet foreslo å endre ftrl. § 13-8 slik at det fremgår av bestemmelsen at studenter på første utdanningsår, uavhengig av om førstegangstjenesten er gjennomført, har en utvidet dekning tilsvarende dekningen vernepliktige har etter andre ledd. Dette er i tråd med det som nå fremkommer i NAVs rundskriv til ftrl kap 13: Yrkesskadedekning om bestemmelsen.

Departementet foreslo at det tas inn en ny bokstav d i ftrl. § 13-8 første ledd som omfatter personer under utdanning i Forsvaret. Departementet foreslo at dette skal omfatte de som er under utdanning, men som ikke regnes som vernepliktige eller frivillig tjenestegjørende etter forsvarsloven eller militært tilsatte jf. første ledd bokstav a og bokstav d. Ettersom departementet foreslo å innta en ny bokstav d om personer under utdanning i Forsvaret, vil tidligere bokstav d om militært tilsatte etter forsvarsloven bli ny bokstav e. Tidligere bokstav e om personer som etter avtale deltar i Forsvarets tjeneste som lotter, flyttes videre ned i ny bokstav f.

Departementet foreslo å innta et nytt tredje ledd hvor det fremgår at personer nevnt i bokstav d er yrkesskadedekket etter bestemmelsen som

gjelder for elever og studenter så langt det passer. Hensikten med dette forslaget er å klargjøre at personer under utdanning i Forsvaret er yrkesskadedekket etter bestemmelsene som gjelder for studenter, jf. ftrl. § 13-10. Fordi hensikten med endringen var å klargjøre yrkesskadedekningen denne gruppen har, foreslo departementet ytterligere presiseringer i det nye tredje leddet i bestemmelsen basert på hvordan den har vært praktisert. Departementet foreslo å lovfeste at personer under utdanning i Forsvaret skal ha en utvidet dekning det første året av utdanningen uavhengig av om de har avtjent førstegangs-tjenesten før oppstart.

Departementet foreslo videre at studentene, på lik linje med militært tilsatte, bør ha en utvidet dekning når de deltar i manøver eller utfører oppdrag under feltmessig forhold etter det første året. Departementet viste i høringsnotatet til at dette også bør gjelde øvrige personer under utdanning i Forsvaret, så fremt de ikke allerede har en utvidet dekning gjennom første ledd bokstav a eller d, jf. andre og tredje ledd. Departementet foreslo derfor at endringen bør omfatte alle under utdanning i Forsvaret. Det ble også foreslått å ta inn at personer under opptak til utdanning i Forsvaret har en utvidet dekning etter reglene i ftrl. § 13-8 tredje ledd under opptaket. Dette er i tråd med det som nå fremkommer av NAVs rundskriv til ftrl kap 13: Yrkesskadedekning, men bør fremgå direkte av loven. Ettersom det foreslås innført en ny bokstav d i første ledd og et nytt tredje ledd, vil det være behov for å endre første setning i nytt fjerde ledd til å omfatte medlemmer som nevnt i ny bokstav e. Tilsvarende må første setning i nytt femte ledd endres til ny bokstav f.

Departementets forslag til endringer i folketrygdloven innebærer at personer under utdanning i Forsvaret gis en 24-timers yrkesskadedekning for enhver skade og sykdom som oppstår under det første året av utdanningen. Det stilles ikke krav om at skaden er forårsaket av en arbeidsulykke. De resterende årene av utdanningen vil de ha en utvidet dekning når de deltar på øvelser o.l. på lik linje med den dekningen militært tilsatte har. For øvrig er de dekket etter de alminnelige reglene for studenter og elever i ftrl. § 13-10.

4.3 Høringsinstansenes syn

Flere av høringsinstansene er positive til at yrkesskadedekningen studentene har etter folketrygdloven klargjøres. Videre er flere positive til at departementet foreslår en utvidet dekning for

alle studenter uavhengig av om førstegangs-tjenesten er gjennomført før oppstart på utdanningen. *NITO* støtter også at personer under opptak til utdanning i Forsvaret får en utvidet dekning under opptaket.

Flere av høringsinstansene er imidlertid kritiske til departementets forslag om at studentene skal ha en utvidet dekning etter folketrygdloven § 13-8 andre ledd på lik linje med de vernepliktige kun det første året av utdanningsperioden. Flere av disse høringsinstansene mener at det ikke er grunnlag for å skille mellom utdanningsårene fordi belastningen og forventningene er like gjennom hele utdanningens varighet. De mener at det derfor ikke er noen forskjell i behovet for dekning gjennom utdanningsperioden, og at den utvidede dekningen må gjelde under hele utdanningen. *FHS* trekker også frem konkrete øvelser ved Sjøkrigsskolen som noen studenter ikke gjennomfører før andre eller tredje året av utdanningen. *FHS* har også foreslått at yrkesskadedekningen for studentene reguleres i ftrl. § 13-10 fremfor i ftrl. § 13-8 slik departementet foreslo i høringsnotatet. Flere av høringsinstansene trekker frem egentrening utenfor tjenestetid som er nødvendig for å klare de fysiske kravene, som eksempler på aktivitet som bør være dekket i hele utdanningsperioden. Videre trekker noen av høringsinstansene frem konkrete øvelser og idrettsarrangementer som aktiviteter de mener bør være dekket.

Forsvaret har gitt følgende innspill til dette:

«Klargjøringen av rettighetene etter folketrygdloven for tjenestepliktige og frivillige som gjennomfører utdanning i Forsvaret bør fastsettes ett sted i loven. Siden folketrygdloven § 13-8 omhandler militærpersoner o.a., bør rettighetene ved yrkesskade for de som er under utdanning knyttes til det faktum at de er tjenestepliktige.

At utvidet yrkesskadedekning bare gis under utdanningens første år, henger trolig sammen med Forsvarets praksis de første årene etter at utdanningsreformen. I disse årene ble all militær utdanning gjennomført det første året. Det er ikke lenger tilfelle. I dag gjennomføres den grunnleggende soldatutdanningen i starten av første utdanningsår. Den militære fag- og lederutdanningen gjennomføres deretter parallelt med den sivile bachelorutdanningen gjennom hele utdanningstiden. Dette innebærer at utdanningen ved Forsvarets skoler ikke kan sammenlignes med utdanning på sivile studier. Helt spesielt i mili-

tære utdanninger står krav til fysisk aktivitet og egentrening. Med egentrening menes her opprettholdelse av fysisk form og militære ferdigheter utenom fastsatte undervisnings-tider.

Militære lærlinger bør også fremgå av gruppen for yrkesskadedekning.»

Studentrådet ved FHS har utdypet dette slik:

«Når det gjelder FD sitt lovforslag vedrørende folketrygdloven, stiller Studentrådet seg kritiske til at det avgrenses til å kun gjelde det første utdanningsåret. Det er ingen forskjeller på forsikringsbehov gjennom utdanningsårene. Forventningene til trening og deltagelse på aktiviteter utenom tjenestetid, er like alle utdanningsårene ved FHS. Eksempler på øvingsaktiviteter som stiller krav til egen-trening utenom tjenestetid i andre, tredje eller fjerde utdanningsår er fagutdanning, mest-ringsøvelser og eksamen i fysiske krav. Derfor kan ikke folketrygdloven skille kadetter på første utdanningsår og resterende utdan-ningsår.»

NOFKA og *KAFO* har forstått departementets for-slag dithen at etter det første året med utvidet dekning etter ftrl. § 13-8, foreslår departementet at kadettene er omfattet av yrkesskadedeforsikrings-loven, der denne gruppen blir definert som tjenes-tepliktige og dermed arbeidstakere i dette regel-verket. Det betyr at kadettene vil være dekket for skade og sykdom som påføres i arbeidstid på arbeidssted, med presisering om at det også gjel-der øvelser og aktiviteter utover normal arbeids-tid.

NITO påpeker behovet for at også sivile stu-denter i Forsvaret bør få bedre dekning ved yrkesskade, og at det er behov for å sikre deres rettigheter ved anbefalt og tilrettelagt trening, i til-legg til pålagt trening. Videre tar de opp at de mener at sivilt ansatte bør være omfattet av yrkesskadedekningen så lenge de befinner seg på militært område.

FHS, *Studentrådet ved FHS* og *TVO* har gitt innspill om at studentene bør omfattes av den nye erstatningsordningen i forsvarsloven § 33 a om erstatning for vernepliktige inne til førstegangstjeneste. *FHS* skriver at departementet ikke på den ene siden kan kategorisere kadettene som vernepliktig under tjeneste, for så å avslå kravet om at de omfattes av den nye erstatningsordnin-gen fordi de frivillig har søkt seg til utdanningen. Videre skriver *FHS* at det er store fysiske krav til

studentene gjennom hele studieløpet, og at de har det samme behovet som de som avtjener førstegangstjenesten. *Studentrådet ved FHS* mener at selv om førstegangstjenesten er en lovpålagt tjeneste, og kadettene frivillig søker seg til utdan-ningen, er hverdagen tilnærmet lik med aktivi-teter etter tjenestetid som det forventes at man deltar på. Studentrådet ved *FHS* mener videre at det vil være vanskelig å tegne fullverdige for-sikringer for den utdanningen de gjennomfører, og at forsikringer som tegnes gjennom arbeids-takerorganisasjonene ikke er sammenlignbar med yrkesskadedeforsikring etter yrkesskadefor-sikringsloven. Studentrådet ved *FHS* mener at også de som personellgruppe, på lik linje med de førstegangstjenestegjørende, ikke har like mulig-heter til å tegne nødvendige forsikringer for utdanningsperioden.

4.4 Departementets vurderinger

Etter departementets vurdering har studentene på bachelorutdanningen ved *FHS* og andre under utdanning i Forsvaret allerede i dag et godt erstat-ningsrettslig vern. På enkelte områder er vernet bedre enn det andre studenter har, ved at stu-dentene ved *FHS* blant annet er omfattet av yrkes-skadedeforsikringsloven for skader som oppstår under tjenesten. Når departementet har foreslått endringer i ftrl. § 13-8 for personer under utdan-ning i Forsvaret, er det først og fremst fordi regel-verket rundt dette har vært fragmentarisk og lite tilgjengelig. Yrkesskadedekningen har basert seg delvis på praksis, rundskriv fra NAV til folketrygd-loven kapittel 13, samt en tolkning av person-gruppen i ftrl. § 13-8 sammenholdt med § 13-10. Departementet mener derfor det er behov for en klargjøring av hvilken yrkesskadedekning perso-ner under utdanning i Forsvaret har etter ftrl. § 13-8.

Videre mener departementet at praksisen om at det kun er de som ikke har gjennomført førstegangstjenesten før de starter på utdan-ningen som har en utvidet dekning for alle skader hele døgnet det første året, er uheldig og lite hen-siktsmessig. Dette kan medføre at to personer på samme år av utdanningen har ulik yrkesskade-dekning. Departementet mener at dette bør endres slik at alle studentene får en utvidet dek-ning det første året. Dette innebærer en lovfesting av den utvidede yrkesskadedekningen som nå fremgår av NAVs rundskriv til ftrl kap 13: Yrkesskadedekning.

Departementet deler i utgangspunktet høringsinstansenes syn om at det ikke er grunn-

lag for å skille mellom utdanningsårene hva gjelder belastning og forventninger til deltakelse på arrangementer. Arbeidet med endringer i folketrygdloven har imidlertid ikke hatt til hensikt å bedre den generelle yrkesskadedekningen for personer under utdanning i Forsvaret, men å klargjøre yrkesskadedekningen de har etter gjeldende rett. Etter departementets vurdering vil en yrkesskadedekning for enhver skade og sykdom hele døgnet, jf. ftrl. § 13-8 andre ledd, i alle utdanningsårene, innebære en vesentlig utvidelse fra dagens praksis for en gruppe som allerede har et godt erstatningsrettslig vern sammenlignet med andre personer under utdanning i samfunnet. En slik vesentlig utvidelse fra dagens yrkesskadedekning, bør etter departementets syn kunne begrunnes godt for å ikke medføre overslags-effekt til andre grupper. Departementet kan ikke se at egentrening på fritiden for å klare fysiske krav begrunner en slik vesentlig utvidelse. Departementet ser heller ikke andre argumenter for en slik særordning for personer under utdanning i Forsvaret.

NOFKA og *KAFO* har, slik departementet leser innspillet, forstått forslaget dithen at etter det første året med utvidet dekning etter ftrl. § 13-8, vil studentene være omfattet av yrkesskadedeforsikringsloven med dekning for skader eller sykdom som påføres i arbeidstid på arbeidstid. Videre med en presisering om at det også gjelder for øvelser og aktiviteter ut over normal arbeidstid. Departementet bemerker til dette at det ikke foreslås endringer eller presiseringer i yrkesskadedeforsikringsloven.

Departementet finner grunn til, basert på høringsinnspillene, å presisere at etter det første året vil studentene etter departementets forslag være dekket for yrkesskader de blir påført på undervisningsstedet i undervisningstiden på lik linje med andre studenter etter ftrl. § 13-10. Studentene står derfor ikke på noen måte uten et erstatningsrettslig vern etter det første året. Yrkesskadedekningen gjelder også under transport, idrettsdager o.l. som skjer i Forsvarets regi. Etter departementets vurdering vil dette kunne omfatte flere av de konkrete arrangementene som har vært trukket frem av høringsinstansene som mulige gråsoner. I tillegg til dette, vil de ha en utvidet dekning for alle skader og sykdommer på lik linje med militært tilsatte når de deltar på øvelser o.l., uavhengig av hvilket år av utdanningen øvelsen gjennomføres. Risikoen for skader under øvelser er trukket frem av flere av høringsinstansene, og departementets forslag vil ivareta dette. Etter departementets vurdering gir forslaget om

endringer i § 13-8 totalt sett en god yrkesskadedekning etter folketrygdloven.

Departementet deler ikke *FHS'* syn om at særordningen med yrkesskadedekning for personer under utdanning i Forsvaret bør reguleres i ftrl. § 13-10, all den tid det allerede er en særregulering for militært personell i ftrl. § 13-8. Departementet mener derfor at det lovteknisk sett er å foretrekke at også denne gruppen militært personell reguleres i ftrl. § 13-8, og at det fremgår at de vil være yrkesskadedekket etter bestemmelsen som gjelder for studenter og elever ut over den utvidede dekningen etter andre ledd.

Departementet deler ikke *NITO* sin oppfatning om at sivile studenter i Forsvaret bør få bedre dekning for yrkesskade. Sivile studenter vil være dekket etter de alminnelige reglene som gjelder for studenter, og departementet kan ikke se at disse deltar i aktiviteter som begrunner et bedre vern enn øvrige studenter. Når det gjelder *NITO* sitt innspill om at sivilt ansatte bør være yrkesskadedekket så lenge de befinner seg på militært område, vil eventuelle behov for endringer i yrkesskadedekningen for ansatte falle utenfor dette arbeidet. Departementet bemerker for øvrig at en slik yrkesskadedekning ville innebære en særordning for sivilt ansatte som ikke militært ansatte eller andre grupper som tjenestegjør i Forsvaret har i dag.

Til tross for at ordlyden «personer under utdanning i Forsvaret» er vid, er departementet enig med *Forsvaret* i at også yrkesskadedekningen for de militære lærlingene i Forsvaret bør fremgå av bestemmelsen. Etter departementets vurdering er det naturlig at militære lærlinger også gis den samme utvidede dekningen det første året av læretiden, på lik linje med det som foreslås for personer under utdanning i Forsvaret. Det betyr at de gis samme utvidede dekning det første året som vernepliktige og frivillig tjenestegjørende i ftrl. § 13-8 bokstav a. For den øvrige læretiden er departementets vurdering at det bør fremgå av bestemmelsen at de er dekket som arbeidstakere, men med en utvidet dekning som militært tilsatte dersom de deltar på manøver eller utfører oppdrag under feltmessige forhold. Departementet foreslår derfor at militære lærlinger tilføres i bokstav f. Innholdet i bokstav e flyttes derfor til ny bokstav g. Det foreslås videre et eget ledd som omhandler de militære lærlingene i nytt femte ledd.

Som følge av at departementet foreslår å innføre begrepet militære studenter i forsvarsloven, mener departementet at dette bør fremgå av ftrl.

§ 13-8 og forslag til ny bokstav d. Departementet bemerker at dette ikke innebærer en utvidelse av persongruppen som var omfattet av forslaget som ble sendt på høring. Departementet foreslår videre å endre nåværende 13-8 tredje ledd, ved å ta inn at militært tilsatte har en utvidet yrkes-skadedekning for enhver skade eller sykdom som er påført eller oppstått når de deltar under man-øver eller utfører oppdrag under feltmessige forhold. Dette erstatter nåværende henvisning til andre ledd, og innebærer ikke materielle endringer. Tilsvarende endring foreslås i nytt tredje og femte ledd. For øvrig opprettholdes forslaget om endringer i folketrygdloven § 13-8 i sin helhet.

Når det gjelder innspillene om at studentene bør omfattes av forsvarsloven § 33 a, har Stortinget tatt stilling til hvem som skal omfattes av denne erstatningsordningen gjennom Innst. 223 L (2021–2022) til Prop. 67 L (2021–2022). Departementet viser til de vurderingene som fremgår av Prop. 67 L (2021–2022) punkt 3.3.3:

«Den foreslåtte ordningen er særlig begrunnet i at de førstegangstjenestegjørende gjennomfører en lovpålagt tjeneste og at de står til Forsvarets disposisjon hele døgnet. Utdanning på krigsskolene er noe den enkelte frivillig søker seg til og innebærer ikke avtjening av en lovpålagt tjeneste. At deler av utdanningen godskrives som førstegangstjeneste, kan etter departementets syn ikke begrunne at de skal ha samme erstatningsvern, når tjenesten ellers gjennomføres på ulike premisser.»

Til FHS' innspill om kategorisering av studentene som vernepliktige i tjeneste, finner vi grunn til å presisere at dette ikke er riktig forståelse av departementets forslag. Det vises her til departementets vurdering under punkt 3.4. Departementet foreslår ingen endringer av hvem som skal omfattes av den utvidede erstatningsdekningen i forsvarsloven § 33 a.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om endring av forsvarsloven vil ikke føre til økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning. Endringene innebærer kun en klargjøring av gjeldende praksis. De foreslåtte endringene i folketrygdloven vil heller ikke medføre økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

6 Merknader til de enkelte lovbestemmelsene

6.1 Endringer i forsvarsloven

Til § 2

I *første ledd andre punktum* presiseres det at også militære studenter er tjenestepliktige, selv om disse faller inn under personer med kontrakt om tjeneste. Studentenes tjenesteplikt er ikke koblet opp mot verneplikten, men derimot hjemlet i kontrakt etter ny § 25 c, se punkt 3.4.

Til § 3

I *første ledd bokstav d* foreslås det inntatt en ny definisjon av «militære studenter», som omfatter personer som tar utdanning på bachelornivå i Forsvaret. Dette inkluderer både studenter som tas opp til årsstudium og øvrige bachelorutdanninger, uavhengig av om studentene blir spesialister eller offiserer etter endt utdanning.

Hensikten er å omfatte studenter som tar en utdanning på bachelornivå ved FHS som ikke lenger er ansatt i utdanningsperioden. Andre utdanninger i Forsvaret faller utenfor, slik som cyberteknikere, utdanning til Forsvarets spesialstyrker, teknisk lederutdanning og lagførerutdanning i Hæren.

Til § 25 c

Bestemmelsen er ny. I *første ledd første punktum* fremgår det at militære studenter skal inngå kontrakt om utdanning og tjenesteplikt med Forsvaret før utdanningen starter. Bestemmelsen omfatter alle studenter som tar utdanning på bachelornivå i Forsvaret, inkludert studenter som tas opp til årsstudium, jf. forsvarsloven § 3. Det er presisert i ordlyden at utdanningskontrakten skal inngås før utdanningen starter.

Første ledd andre punktum slår fast at det skal fremgå av kontrakten hvilke rettigheter og plikter som gjelder for studenten under utdanningsperioden. Dette for å sørge for at det er forutsigbart for studentene hva det innebærer å akseptere en studieplass ved Forsvarets høyskole.

Bestemmelsens *andre ledd* regulerer studentenes tjenesteplikt. Ved inngåelse av kontrakt om utdanning og tjenesteplikt i Forsvaret, har studentene i utdanningsperioden en tjenesteplikt etter forsvarsloven § 2. En tjenesteplikt innebærer en plikt for studentene i fred og krig til å utføre de oppgavene som Forsvaret tildeler, i den stillingen og på det stedet Forsvaret bestemmer. Dette inne-

bærer at studentene plikter å gjøre tjeneste i krig eller når krig truer, jf. forsvarsloven § 34.

Det presiseres også i bestemmelsens *andre ledd* at personer under utdanning på bachelornivå i Forsvaret, ikke anses som arbeidstakere. Studenter som inngår kontrakt om utdanning og tjenesteplikt med Forsvaret i medhold av bestemmelsen, omfattes ikke av arbeidstakerbegrepet i arbeidsmiljøloven eller ferieloven. Kontraktsforholdet anses ikke som et ansettelsesforhold med Forsvaret, hverken som militært tilsatte etter forsvarsloven eller sivilt tilsatte etter statsansatte-loven. Til tross for at studentene ikke er arbeidstakere under utdanning, er de omfattet av arbeidsmiljøloven § 1-6 bokstav a.

I bestemmelsens *tredje ledd* følger det at studentene kan pålegges en pliktjeneste som motytelse for utdanningen. Pliktjeneste skal fremgå av kontrakten mellom Forsvaret og studenten. Pliktjeneste gjennomføres etter utdanningen er avsluttet eller gjennomført. Det er opp til Forsvaret å fastsette lengden på pliktjenesten.

Med hjemmel i *fjerde ledd* gir departementet nærmere regler i forskrift om gjennomføringen av utdanningen, innholdet i kontraktene og tjenesteplikt under utdanning.

6.2 Endringer i folketrygdloven

Til § 13-8

Første ledd bokstav d endres slik at den viser til militære studenter etter forsvarsloven og andre personer under utdanning i Forsvaret. Dette omfatter alle under utdanning i Forsvaret, men ikke personer som omfattes av bokstav a «vernepliktige og frivillig tjenestegjørende etter forsvarsloven» eller ny bokstav e «militært tilsatte etter forsvarsloven». Bokstav d omfatter heller ikke sivile studenter i Forsvaret.

Nåværende bokstav d om militært tilsatte etter forsvarsloven, blir *bokstav e*. Innholdet i bokstav e om personer som etter avtale deltar i Forsvarets tjeneste som lotter, blir ny *bokstav g*.

I ny *bokstav f* finntas «militære lærlinger».

Det innføres et nytt *tredje ledd* som omhandler personer som nevnt i bokstav d. Det angir at militære studenter og andre personer under utdanning i Forsvaret er omfattet av den generelle bestemmelsen om yrkesskadedekning for elever og studenter i § 13-10 så langt den passer. Mili-

tære studenter og andre under utdanning i Forsvaret har likevel en utvidet yrkesskadedekning for enhver skade og sykdom som er påført eller oppstått under det første året av utdanningen. Dette gjelder uavhengig av om førstegangs-tjenesten er gjennomført før oppstart av utdanningen. Det stilles ikke krav om at skaden er forårsaket av en arbeidsulykke. Det samme gjelder i de resterende årene av utdanningen når de deltar i manøver eller utfører oppdrag under feltmessige forhold. Sistnevnte er den samme dekningen som gjelder for militært tilsatte. Ordningen utvides til at også personer som er på opptak til utdanning i Forsvaret gis en utvidet dekning for skader og sykdom som er påført eller oppstått under tiden de er på opptak.

Ettersom innholdet i bokstav d endres og det innføres et nytt tredje ledd, blir innholdet i tidligere tredje ledd flyttet til nytt fjerde ledd med noen endringer. Første setning endres til å omfatte medlemmer som nevnt i bokstav e. Videre endres bestemmelsen slik at det fremgår at militært tilsatte er yrkesskadedekket ved enhver skade og sykdom som er påført eller oppstått når de deltar i manøver eller utfører oppdrag under feltmessige forhold. Det innebærer kun en videreføring av gjeldende rett, og erstatter henvisningen til andre ledd i tidligere tredje ledd. Yrkes-skadedekning under tjenestegjøring i internasjonale operasjoner videreføres uendret.

Det innføres et nytt *femte ledd* som omhandler militære lærlinger som nevnt i ny *bokstav f*. Denne gruppen er omfattet av den alminnelige yrkesskadedekningen som gjelder for arbeidstakere i 13-6. Militære lærlinger har likevel en utvidet yrkesskadedekning for enhver skade og sykdom som er påført eller oppstått det første året av læretiden. Dette gjelder også personer som før fylte 18 år får opplæring i Forsvaret som lærling. Det samme gjelder de resterende årene av læretiden når de deltar i manøver eller utfører oppdrag under feltmessige forhold. Sistnevnte er den samme dekningen som militært tilsatte, og som personer under utdanning i Forsvaret har etter nytt tredje ledd.

Tidligere fjerde ledd blir nytt *sjette ledd* og endres til å omfatte medlemmer som nevnt i ny *bokstav g*. Dette er kun en videreføring av gjeldende rett, og er en konsekvens av de øvrige endringene i bestemmelsen.

Forsvarsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i forsvarsloven og folketrygdloven (kontrakt om tjenesteplikt for militære studenter).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i forsvarsloven og folketrygdloven (kontrakt om tjenesteplikt for militære studenter) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i forsvarsloven og folketrygdloven (kontrakt om tjenesteplikt for militære studenter)

I

I lov 12. august 2016 nr. 77 om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd andre punktum skal lyde:
Alle som har verneplikt, militært tilsatte, *militære studenter* og andre som har inngått kontrakt om tjeneste med Forsvaret, har tjenesteplikt.

§ 3 første ledd ny bokstav d skal lyde:

d) militære studenter: personer som tar utdanning på bachelornivå i Forsvaret

Ny § 25 c skal lyde:

§ 25 c *Kontrakt om utdanning og tjenesteplikt i Forsvaret*

Militære studenter skal inngå kontrakt med Forsvaret om utdanning og tjenesteplikt før utdanningen starter. Det skal fremgå av kontrakten hvilke rettigheter og plikter som gjelder i utdanningsperioden.

Militære studenter er under utdanningsperioden tjenestepliktig etter § 2. De anses ikke som arbeidstakere.

Forsvaret kan ved inngåelse av kontrakt etter første ledd, pålegge militære studenter plikt-tjeneste etter endt utdanning.

Departementet gir forskrift om gjennomføringen av utdanningen, innholdet i kontrakten og tjenesteplikt under utdanning.

II

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 13-8 lyde:

§ 13-8 *Militærpersoner o.a.*

Følgende grupper av medlemmer er yrkesskadedekket:

- a. vernepliktige og frivillig tjenestegjørende etter forsvarsloven,
- b. tjenestepliktige og frivillig tjenestegjørende etter lov 25. juni 2010 nr. 45 om kommunal

beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret,

- c. tjenestepliktige og frivillig tjenestegjørende etter lov 21. november 1952 nr. 3 om tjenesteplikt i politiet,
- d. *militære studenter etter forsvarsloven og andre personer under utdanning i Forsvaret,*
- e. militært tilsatte etter forsvarsloven,
- f. *militære lærlinger*
- g. personer som etter avtale deltar i Forsvarets tjeneste som lotter.

Medlemmer som nevnt i første ledd bokstav a til c er yrkesskadedekket ved enhver skade og sykdom som er påført eller oppstått i tidsrommet fra de møter til tjeneste til de blir dimittert.

Medlemmer som nevnt i første ledd bokstav d er yrkesskadedekket etter § 13-10 så langt den passer. Medlemmene er likevel yrkesskadedekket ved enhver skade og sykdom som er påført eller oppstått under medlemmenes første utdanningsår og ellers når medlemmene deltar i manøver eller utfører oppdrag under feltmessige forhold. Medlemmer som er på opptak til utdanning i Forsvaret er yrkesskadedekket ved enhver skade og sykdom som er påført eller oppstått under opptaket.

Medlemmer som nevnt i første ledd bokstav e er yrkesskadedekket etter bestemmelsene som gjelder for arbeidstakere. *Medlemmene er likevel yrkesskadedekket ved enhver skade og sykdom som er påført eller oppstått når de deltar i manøver eller utfører oppdrag under feltmessige forhold. Når medlemmene tjenestegjør i internasjonale operasjoner, er de yrkesskadedekket ved enhver skade og sykdom som er påført eller oppstått under opphold i utlandet.*

Medlemmer som nevnt i bokstav f er yrkesskadedekket etter bestemmelsene som gjelder for arbeidstakere. Medlemmene er likevel yrkesskadedekket ved enhver skade og sykdom som er påført eller oppstått første år av læretiden og ellers når medlemmene deltar i manøver eller utfører oppdrag under feltmessige forhold.

Medlemmer som nevnt i første ledd bokstav g er yrkesskadedekket under kurs, øvelser og annen tjeneste for Forsvaret.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

